

Azóta Gürcz-bácsi megint a korcsmákban ül s a lányai cipelik haza. Az öregasszony meg átkozódva hallgatja tovább az ura biztató motyogását.

— Ne féj, ruszájka, egyszer mindent lemos a forrásviz...

F É R F I U D A L

Irta: SALAMON ERNŐ

*Mint hogy szeretni egy sincs emberem,
se hálóhelyem, se hat kenyerem,
mivel magammal egymagam vagyok,
mindjárt mehetek, földbe szállhatok.
Hogy elpusztulni ilykép sikerült,
füttyögni, dalra most kedvem került.
Hogyha az apám morgott betegen,
halála-napján, éppen pénteken,
azt mondom én most: hát ne úgy legyen,
tanuljon tőlem ki halni megyen.
Férfiudalt és danát, hahotát
hallhatsz, öcsém, küldd csak ide apád,
küldd csak ide a csipás véneket,
a mendő-mondó szegény néniket,
a szegénység siró alja-javát,
az ifjú lányt s az ifjú lány fiát,
a sok szegény lányt, a veres-szeműt
halálom- látni kergesd, ideküldd!
És tempós vasast, karos lakatost
és kőművest, az állványos-magost,
péket, mészáros, fást, testvéri fást,
bányászt, bányászt a nappal-éjszakást
és nyugdíjast és kikötői vad,
szájas, szűrös, vállas hamálokat.
Báránya, sajtja üljön özvegyen,
a pásztor is a fejemnél legyen.
S küldj csudalátni minden földművest,
tevőt-vivőt, száz munkára ügyes!*

*Én úgy halok meg, én úgy meghalok,
hogy aki túlél az jobban ragyog!
De szép öröm, a múltó napranap,
de, szegény nép, a halál nem urad!
De, szegény nép, a halál nem uram,
marj porrá sírom! Az hiába van!
Amire kedvem fénye ráesett
az viseli mindig a szép jegyet!
Szó, melyen át az indulat kiszállt
és visszaszállt megszegni a homályt;
az ősi lélek követe: beszéd,*

az anyanyelv, az egyetlen, a szép,
 kristályvizéből csillón inni ad
 s, mint áldott nő, új szavakkal dagad.
 A tekintetem halmain megállt —
 megóriz engem az erdélyi táj
 s a póri népség: ákác, sóska, som!
 Tud rólam szépuccájú városom!
 Amerre jártam valaha, a nép
 csak tud egy jó szót, békéről ígét,
 dédai román, sziklák székelye
 él a zsidóval, csak elfér vele.
 Mit kicsúfolt a betűtől buvó,
 kártyázó, nyúzó semmirevaló:
 e minden renden túli rendszerem,
 e ha-vásárom-hát-csak-ószerelem,
 e vigyázásom a szegényeken,
 szóhoz-szerelmem, borzas énekem
 e böjtnélés, e gyászom nekem,
 nem volt hiába ez az életem!
 Bár folytatódnom fiam nem akadt
 s békén lehetek az idő alatt,
 nem szid az élő, kit a férfi-kezd,
 úgy kérdezetlen, megszületni tett
 és úgy lehetek, mint a végtelen:
 se ég, se föld, de mindahány elem;
 el-messze tűnöm már mégsem lehet
 égneek belőlem versek, énekek!

Csipás a vén, pajtában hál, ütök,
 de tárgya, dolga, tette éltetik!
 Vén a vénasszony, ráncos, összement,
 de teje-húsa hét fiába ment!
 A lakatost is csak kiterítik,
 de üllői a nevét csengetik!
 A kőműves is meghal, ő se jobb,
 de ittvoltának hány tornyot rakott!
 Egyszer csak nem sűt, nem vet be a pék,
 de a szegények kérikenyerét!
 Borjak hóhére, ha nyögve kidőlt,
 dicsérik, mondják ő adott erőt!
 Nem él a fás, de a sóhajai
 Szűrnak a fáján, leszelt ujja rí!
 Bányásznápnál nem szebb a sírsötét,
 csakánya, népe őt siratni mécs!
 Minden mázsás zsák hordárt emleget!
 Nyugdíjasról tudnak padok, gyepék!
 Nyugszik a paraszt kinn a kert alatt.
 Hogy nyöszörög marka után a mag!
 Hát, dalra, hát, nohát, testvéri nép!
 Ez az énsorsom éppen a tiéd!

Bújj valahová, dögös rothadás!
 Hát elmenését csak sirassa más!
 Nézz a szemünkbe, szűs, csontos halál!
 A szegények vad hahotája vár!
 Amíg itt vagyunk addig itt vagyunk,
 s ha itt se vagyunk csak itt maradunk!
 Nyaggass! Dagassz! Vérezz meg, gyatra sors!
 Tüdőnk! Izmunk! Mindhiába romolsz!
 Jajszót belőlünk, merthogy menni kell,
 soha se halltok, mindünk énekel!
 Az öröklétünk lepra nem lepi!
 Golyót, szuronyt a testünk kiköpi!
 Hát úgy megnéziünk, hogy nyegsz, felvakogsz,
 gyáva zsványunk, ki rablétre fogsz!

A Z Í R Ó I Á L N É V

Irtta: SÁNDOR LÁSZLÓ

Az írói álnév használata régi, az irodalom kezdeteinél kell keresnünk gyökereit. Az önként felvett vagy mások által adományozott álnevek már a legrégibb görög irodalomban is előfordultak (Homeros, Hesiodos, stb.), de fokozott mértékű használatuk csak az utóbbi századok során terjedt el. Ma már jóformán alig van író, aki ne élt volna az írói álnév, betűjegy vagy más jel használatával. Az anonim cikkek pedig — különös-képpen az ujságírás terén — ma már a legtermészetesebb dolgok közé tartoznak, kivált Nyugaton.

Az írói álnév használatának különfélék az okai. Ezek részben lélektani, részben társadalmi, illetve politikai természetűek. Ezen kívül természetesen, még a legkülönbözőbb okait ismerjük az írói álnevek használatának.

Nálunk igen gyakran az írók idegen hangzású családi neve szolgáltatott okot az írói álnév felvételére (Petrovics-Petőfi, Grosschmid-Márai, stb.). Számos író előszeretettel használ álnevet olyankor, ha bizonyos munkáját kisebb jelentőségűnek, vagy csekélyebb értékűnek tartja, mint irodalmilag esetleg már fémjelzett neve alatt megjelent egyéb írását. Közismertek például Gárdonyi Gézának a magyar parasztot karrikirozó Görekönyvei. Ezeket Gárdonyi nem saját írói neve alatt adta ki. Bizonyára azért, mert e munkáit könnyebb fajsúlyuaknak tartotta. Hasonló az eset Rákosi Viktornál, aki humoreszkjeit Sipulusz név alatt adta közre. Vanak írók, akik több álnevet is használnak. Különböző műfajú írásaikat más-más néven írják.

Kezdő írók — nyilván álszeméremből vagy félnélségből — szintén szívesen bujnak az álnév védelmet nyújtó lárvája mögé. Ezek később, ha „beérkeznek“, rendszerint megtartják álnevüket, noha rangretettségtől az első sikerek után igyekeznek megszabadulni. A befutott író neve t. i. olyan, mint holmi bevezetett, jó márkájú cég neve. S tekintettel arra, hogy a mai irodalmi termelésben is az ujkori gazdasági élet törvényei ér-